

Global
definisjon
av
sosialt arbeid

Følgende definisjon ble vedtatt av generalforsamlingene i den internasjonale sosialarbeiderføderasjonen (IFSW) og den internasjonale organisasjonen for utdanninger i sosialt arbeid (IASSW) i juli 2014.

Original: <http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/>

*Oversatt til norsk av Ane Sjøbu
Fellesorganisasjonen (FO) 2017*

GLOBAL DEFINISJON AV SOSIALT ARBEID

Sosialt arbeid er et praksisbasert yrke og en akademisk disiplin som fremmer sosial endring og utvikling, sosialt samhold, myndiggjøring og frigjøring av mennesker. Prinsippene om sosial rettferdighet, menneskerettigheter, kollektivt ansvar og respekt for mangfold er sentrale i sosialt arbeid. På grunnlag av teorier i sosialt arbeid, andre samfunnsvitenskapelige disipliner, humaniora og urfolkskunnskap involverer sosialt arbeid mennesker og strukturer for å møte utfordringer i livet og styrke menneskers livskår.

Definisjonen kan utdypes på nasjonalt og/eller regionalt plan.

MERKNADER TIL DEN GLOBALE DEFINISJONEN AV SOSIALT ARBEID

Merknadene søker å avklare kjernebegreper i definisjonen og går nærmere inn på sentrale mandater, prinsipper, kunnskap og praksis i sosialt arbeid som profesjon.

SENTRALE MANDATER

Det sosiale profesjonsarbeidets sentrale mandater omfatter arbeid for å fremme sosial endring, sosial utvikling, sosialt samhold og myndiggjøring og frigjøring av mennesker.

Sosialt arbeid er et praksisbasert yrke og en akademisk disiplin som erkjenner at historiske, sosioøkonomiske, kulturelle, romlige, politiske og personlige faktorer som er gjensidig forbundet med hverandre, skaper

muligheter og/eller hindringer for menneskets livskår og utvikling. Strukturelle hindringer bidrar til å opprettholde ulikhet, diskriminering, utnyttning og undertrykking. Utviklingen av en kritisk bevissthet ved å reflektere over strukturelle årsaker til undertrykking og/eller privilegier, basert på kriterier som rase, klasse, språk, religion, kjønn, funksjonshemming, kultur og seksuell legning, og utviklingen av handlingsstrategier for å håndtere strukturelle og personlige hindringer, står sentralt i en frigjøringspraksis som har som mål å myndiggjøre og frigjøre mennesker. I solidaritet med vanskeligstilte søker profesjonen å dempe fattigdom, frigjøre

de sårbare og undertrykte, og bidra til sosial inkludering og sosialt samhold.

Mandatet om sosial endring tar utgangspunkt i premisset om intervensjon gjennom sosialt arbeid når situasjonen her og nå, på person-, familie-, gruppe-, nærmiljø- eller samfunnsplan, anses å være moden for endring og utvikling. Mandatets drivkraft er nødvendigheten av å utfordre og endre de strukturelle betingelsene som bidrar til marginalisering, sosial ekskludering og undertrykking. Initiativer for sosial endring anerkjenner den menneskelige handlekraftens plass i arbeidet med å fremme menneskerettigheter og økonomisk, miljømessig og sosial rettferdighet. Profesjonen er like opptatt av å opprettholde sosial stabilitet, så lenge slik stabilitet ikke brukes til å marginalisere, ekskludere eller undertrykke bestemte grupper av mennesker.

Med sosial utvikling menes intervensjonsstrategier, ønskelige målsettinger og et politisk rammeverk, sistnevnte i tillegg til mer utbredte gjenstående og institusjonelle rammeverk. Sosial utvikling er basert på helhetlige biopsykososiale, åndelige vurderinger og intervensjoner som strekker seg utover mikro–makro-

skillet og omfatter mange systemnivå og samarbeid på tvers av sektorer og profesjoner, med bærekraftig utvikling som mål. Den prioriterer sosio-strukturell og økonomisk utvikling og følger ikke tradisjonell tankegang der økonomisk vekst anses som en forutsetning for sosial utvikling.

PRINSIPPER

Overordnede prinsipper for sosialt arbeid er respekt for det enkelte menneskes iboende verdi og verdighet, respekt for mangfold og vern om menneskerettigheter og sosial rettferdighet.

Håndhevelse av og vern om menneskerettigheter og sosial rettferdighet er det sosiale arbeidets motivasjon og rettferdiggjøring. Sosialt arbeid som profesjon anerkjenner at menneskerettigheter må eksistere side om side med det kollektive ansvar. Ideen om det kollektive ansvar belyser det faktum at individuelle menneskerettigheter kun lar seg realisere i hverdagen hvis vi alle tar ansvar for hverandre og miljøet, og viktigheten av å dyrke frem gjensidige relasjoner innad i lokalsamfunn. Derfor er en sentral rettesnor i alt sosialt arbeid å tale for menneskerettigheter på alle nivå, og å legge til rette for utfall der vi alle tar ansvar for hverandres livskår, og forstår og respekterer den gjensidige

avhengigheten som eksisterer mellom mennesker og mellom mennesker og miljø.

Sosialt arbeid slutter opp om første, andre og tredje generasjons rettigheter. Første generasjons rettigheter viser til sivile og politiske rettigheter som ytringsfrihet og samvittighetsfrihet og frihet fra tortur og vilkårlig fengsling, andre generasjon er sosioøkonomiske og kulturelle rettigheter som omfatter retten til utdanning, helsestell og bosted samt minoritetsspråklige rettigheter, og tredje generasjons rettigheter handler om naturens verden og retten til artsmessig biologisk mangfold og rettferdighet på tvers av generasjoner. Disse rettighetene er gjensidig forsterkende og gjensidig avhengige, og rommer både individuelle og kollektive rettigheter.

Det hender at “ikke-skade” og “respekt for mangfold” representerer motstridende og konkurrerende verdier, for eksempel der man i kulturens navn krenker rettigheter, deriblant livets rett, blant grupperinger som for eksempel kvinner og homoseksuelle. De globale standardene for utdanning og opplæring i sosialt arbeid¹ håndterer

denne komplekse problemstillingen ved å slå fast at sosialarbeidere er opplært til å ta utgangspunkt i grunnleggende menneskerettigheter, med følgende forklarende merknad:

En slik tilnærming kan åpne for konstruktiv konfrontasjon og endring der visse kulturelle overbevisninger, verdier og tradisjoner krenker grunnleggende menneskerettigheter. Kultur er sosialt konstruert og dynamisk og således gjenstand for dekonstruksjon og endring. Slik konstruktiv konfrontasjon, dekonstruksjon og endring kan tilrettelegges for gjennom lydhørhet og forståelse for bestemte kulturelle verdier, overbevisninger og tradisjoner og gjennom kritisk og reflektert dialog med medlemmer av den kulturelle gruppen om mer generelle tema knyttet til menneskerettigheter.

KUNNSKAP

Sosialt arbeid er både tverrfaglig og transfaglig og baserer seg på et bredt spekter av vitenskapelige teorier og forskning. *Vitenskap* tolkes her i sin mest grunnleggende betydning som ‘kunnskap’. Sosialt arbeid baserer seg på fagets eget teoretiske grunnlag og

---

¹ <https://www.iassw-aiets.org/global-standards-for-social-work-education-and-training/>

egen forskning som er i kontinuerlig utvikling, samt teorier fra andre humanvitenskaper, deriblant, men ikke begrenset til, lokalsamfunnsutvikling, sosialpedagogikk, administrasjon, antropologi, økologi, økonomi, skole og utdanning, ledelse, sykepleie, psykiatri, psykologi, folkehelse og sosiologi. Det unike ved forskning og teori om sosialt arbeid er at de er anvendt og frigjørende. Mye forskning og teori om sosialt arbeid utarbeides i samarbeid med brukere av tjenestene i en interaktiv, dialogisk prosess og dermed med grunnlag i konkrete praksismiljøer.

Dette forslaget til definisjon anerkjenner at sosialt arbeid tar utgangspunkt ikke bare i konkrete praksismiljøer og vestlige teorier, men også i urfolkskunnskap. Noe av arven fra kolonitiden er at utelukkende vestlig teori og kunnskap har vært tilskrevet verdi, mens urfolkskunnskap har vært nedvurdert, avskrevet og hegemonisert av vestlig teori og kunnskap. Dette forslaget til definisjon er et forsøk på å stanse og reversere denne prosessen ved å anerkjenne at urfolk i hver region, hvert land og hvert område har sine verdier, sin viten, sin måte å overføre sin kunnskap på, og har tilført

uvurderlige vitenskapelige bidrag. Sosialt arbeid søker å råde bot på vestlig vitenskapelig kolonialisme og hegemoni opp gjennom historien ved å lytte til og lære av urfolk over hele verden. På den måten vil kunnskapsgrunnlaget for sosialt arbeid som profesjon skapes i samarbeid med og opplyst av urfolk, og praktiseres på bedre måter ikke bare i lokalsamfunn, men også internasjonalt. Med utgangspunkt i FNs arbeid definerer IFSW urfolk som følger²:

- De lever i (eller har tilknytning til) geografisk klart atskilte områder som de har arvet fra sine forfedre.
- De har ofte egne sosiale, økonomiske og politiske institusjoner i sine områder.
- De søker typisk å opprettholde sin kulturelle, geografiske og institusjonelle særegenhet heller enn å la seg assimilere helt og fullt i det nasjonale samfunnet.
- De har selv en identitet som ur- eller stammefolk.

---

² <http://ifsw.org/policies/indigenous-peoples>

PRAKSIS

Det sosiale arbeidets legitimitet og mandat ligger i intervensjon på de områder hvor mennesket interagerer med sine omgivelser. Omgivelsene omfatter ulike sosiale systemer som mennesker inngår i, samt naturlige, geografiske omgivelser som har stor innflytelse på tilværelsen. Den deltakerbaserte metodologien som ligger til grunn for sosialt arbeid, uttrykkes i formuleringen “involverer mennesker og strukturer for å møte utfordringer i livet og styrke menneskers livskår”. Sosialt arbeid søker i størst mulig grad å arbeide med heller enn for mennesker. I tråd med paradigmet om sosial utvikling utnytter sosialarbeidere en rekke ferdigheter, teknikker, strategier, prinsipper og aktiviteter på ulike systemnivå, med systemvedlikehold og/eller systemendring for øye. Praktisk sosialt arbeid omfatter en rekke aktiviteter, herunder ulike former for behandling og rådgivning, arbeid i grupper og nærmiljø, utforming og analyse av politikk og retningslinjer, og

foregangsarbeid og politiske intervensjoner. Fra et frigjøringsperspektiv støtter definisjonen strategier i sosialt arbeid rettet mot å styrke menneskers håp, selvfølelse og kreative potensial i den hensikt å konfrontere og utfordre undertrykkende makt-dynamikker og strukturelle kilder til urettferdighet, og slik skape en samlet helhet som rommer intervensjonens mikro-makro- og personlig-politiske dimensjon. Det sosiale arbeidets holistiske perspektiv er universelt, mens det sosiale arbeidets prioriteringer i praksis vil variere mellom ulike land og tidsperioder, avhengig av historiske, kulturelle, politiske og sosioøkonomiske forutsetninger.

Sosialarbeidere over hele verden har ansvar for å forsvare, berike og virkeliggjøre verdiene og prinsippene som gjenspeiles i denne definisjonen. En definisjon av sosialt arbeid gir mening kun når sosialarbeidere aktivt binder seg til dens verdier og visjon.

TILLEGGSERKLÆRINGER

VEDTATT AV GENERALFORSAMLINGEN I IFSW KNYTTET TIL DEN GLOBALE DEFINISJONEN AV SOSIALT ARBEID

“Ingen deler av denne definisjonen skal formuleres på en slik måte at den griper forstyrrende inn i andre deler av definisjonen.”

“Utdypringer på nasjonalt og/eller regionalt nivå skal ikke gripe inn i meningsinnholdet i deler av definisjonen eller i definisjonens grunnleggende ånd.”

“Ettersom definisjonen av sosialt arbeid er en avgjørende faktor for å kunne etablere en yrkesgruppes identitet, må en eventuell fremtidig revisjon av denne definisjonen først fremmes etter en grundig evaluering av implementeringsprosessen og behovet for endring. Første valg skal være å tilføye flere merknader fremfor å endre definisjonen.”